

אתיקה ומוסר במנהל הציבורי 71-388-23

ד"ר גיל בן בצלאל

היקף הקורס: 2 ש"ש

סמסטר: קיץ

סוג הקורס: פרונטלי
שנת הלימודים: תשע"ח

שעת קבלה: בתיאום מראש במייל
דוא"ל: gilben@gmail.com

א. מטרת הקורס:

מטרת הקורס לאפשר לסטודנטים הכרות עם ההוגים המרכזיים בפילוסופיה של האתיקה והמוסר ולהקנות מושגים ראשוניים, כלים וגישות שונות להבנה וניתוח דילמות אתיות במנהל הציבורי. הקורס יבחן את יחסי הגומלין שבין דת, מוסר וחוק וינתחו מקרים מתוך המציאות היומיומית בארץ ובעולם. במהלך הקורס נדון בבעיות העיקריות בתחום האתיקה ובפתרונות השונים שהוצעו להם, נבחן את השפעתם של ערכים ונורמות חברתיות על גיבוש מסגרת אתית כוללת וננתח את הקודים האתים שנוצקו בפרופסיות השונות. הקורס יתייחס לדילמות אתיות מתחום המנהל ויבחן את הצורך של ארגונים ציבוריים ועסקיים בגיבוש והטמעה של קוד אתי במנהל הציבורי בישראל.

ב. נושאי הקורס

יסודות הפילוסופיה של המוסר
מבוא לאתיקה וערכים במנהל ציבורי
גישות שונות ומחלוקות מרכזיות ביחס לאתיקה
יחסי גומלין - דת, חוק ומוסר והשפעתם על המנהל הציבורי
אתיקה ודילמות מוסריות במנהל הציבורי בישראל
ביקורת המדינה וטוהר המידות במנהל הציבורי
אחריות ציבורית בישראל
קוד אתי בארגונים

ג. דרישות הקורס:

1. נוכחות חובה והשתתפות פעילה בדיונים
2. קריאת החומר הביבליוגרפי עפ"י הנחיות המרצה
3. מבחן מסכם

ד. מרכיבי הציון הסופי:

1. השתתפות בדיונים בכיתה 10%
2. מבחן מסכם 90%

ה. ביבליוגרפיה

1. אמרני, ש., (2012) **אתיקה וביקורת בשירות הציבורי בישראל**, הוצאת לשכת המבקרים הפנימיים, קריאה עפ"י הנחיות המרצה
2. אנוך, ד., פורת, ע., שגב, ר., קרמניצר, מ., (2008) **בלי כוונה - פגיעה בחפים מפשע בזמן מלחמה בטרור** הספרייה לדמוקרטיה, המכון הישראלי לדמוקרטיה קריאה עפ"י הנחיות המרצה
3. בנזימן, י., (2004) **עד שתגיע למקומו - אתיקה, אי משוא פנים ויחסים אישיים**, הוצאת הספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, עמ' 31-60, 85-115
4. גבע, א., (2009) **"אתיקה בעסקים" בתוך: כשר, א., (עורך) מבואות לאתיקה א**, הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס האוניברסיטה העברית, ירושלים, עמ' 99-144

5. גייסט, ב., פרידברג, א. (199) "ביקורת המדינה וטוהר המידות בשירות הציבורי" בתוך: פרידברג, א. (עורך) **ביקורת המדינה בישראל הלכה ומעשה**, מהדורה רביעית מורחבת, אקדמון, האוניברסיטה העברית בירושלים, עמ' 348-363
6. הארט, ה., (2006) **חוק, חירות ומוסר**, מהדורה חדשה, ספרי עליית הגג, ידיעות אחרונות, ספרי חמד, עמ' 19-33, 41-60
7. וינריב, א., (2008) **בעיות בפילוסופיה של המוסר**, כרך א' מהדורה שניה, האוניברסיטה הפתוחה עמ' 13-23, 40-51, 63-84
8. וורנוק, ג', ג', (תשנ"ט) **הפילוסופיה המוסרית בת זמננו**, הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, פרק ה' עמ' 85-104
9. ורנר, ש., (1998) "אתיקה ומוסר במנהל הציבורי בישראל: לקראת הדור השלישי", בתוך: כפיר, א., י. ראובני (עורכים) **המנהל הציבורי בישראל**, גומא – סדרת מדע ומחקר, צ'ריקובר מוציאים לאור, עמ' 131-165
10. זהר, נ., (2000) "מוסר תפקידי ושחרור מצפוני", בתוך: זרעאלי, ד., נ., זוהר, (עורכים), **אתיקה ואחריות חברתית: עיונים ישראליים**, צ'ריקובר מוציאים לאור, עמ' 73-82
11. זמיר, י. (2012) "הקדמה: אחריות ציבורית", בתוך: כהן-אלמגור, ר., ארבל-גנץ, א., כשר, א. (עורכים), **אחריות ציבורית בישראל**, ירושלים, הקיבוץ המאוחד, המרכז לאתיקה בירושלים, עמ' 7-18
12. זמיר, י., (2009) "אתיקה ומשפט" בתוך: כשר, א., (עורך) **מבואות לאתיקה א**, הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס האוניברסיטה העברית, ירושלים, עמ' 21-36
13. זרעאלי, ד., שילה, ל., (2002) "בלי תוכנית אתיקה הקוד האתי עלול להזיק לארגון" **סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית**, גיליון 132 יוני 2002, עמ' 6-10
14. כהן-אלמגור, ר. (2012), "על האחריות הציבורית", בתוך: כהן-אלמגור, ר., ארבל-גנץ, א., כשר, א. (עורכים), **אחריות ציבורית בישראל**, ירושלים, הקיבוץ המאוחד, המרכז לאתיקה בירושלים, עמ' 43-19
15. כשר, א. (2009), "אתיקה מקצועית", בתוך: א. כשר (עורך), **מבואות לאתיקה**, ירושלים, האוניברסיטה העברית, עמ' 20-1
16. לוריא, י., (2007) **מבוא לקסמי הפילוסופיה – אתיקה ומוסר**, הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, פרק שמיני, עמ' 201-224
17. "נורמות התנהגות לעובדי ציבור במערכת המינהל הציבורי בישראל" (1989), בתוך: **דין וחשבון הוועדה הציבורית-מקצועית לבדיקה כוללת של שירות המדינה וגופים הנתמכים מתקציב המדינה (דו"ח קוברסקי)**, כרך ב' ועדות המשנה, עמ' 151-168
18. סינגר, פ., (2009) **מוסר הלכה למעשה** מהדורה שנייה הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, עמ' 9-23, 181-223
19. סמילנסקי, ש., (2012) **10 פרדוקסים מוסריים** הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה, ידיעות אחרונות ספרי חמד עמ' 49-56, 65-72
20. סנדל מ., (2012) **צדק – מהו המעשה הנכון שעלינו לעשות?** הוצאת דביר עמ' 40-68, 204-229, 230-296
21. קורי, י., (2008) **סוגיות נבחרות באתיקה עסקית ובאחריות חברתית** הוצאת הספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים עמ' 151-169, 279-290
22. רוזנבלט, ז., ז. שפר, (2000) "אתיקה ואחריות חברתית בתהליכי פחיתה ארגונית" בתוך: זרעאלי, ד., נ. זהר, (עורכים), **אתיקה ואחריות חברתית: עיונים ישראליים**, צ'ריקובר מוציאים לאור, תל-אביב עמ' 219-244
23. רייכל, א., (2000) "אתיקה עסקית השוואתית" בתוך: זרעאלי, ד., נ. זוהר, (עורכים), **אתיקה ואחריות חברתית: עיונים ישראליים**, צ'ריקובר מוציאים לאור, תל-אביב, עמ' 191-204

24. שביט, א., (2008) **אחד בשביל כולם?** הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, עמ' 5-31

25. David, M. (1991) "Thinking Like an Engineer: The Place of a Code of Ethics in the Practice of a Profession", **Philosophy and Public Affairs** , 20 (2) pp.150-167
26. Friedberg, A., Schwartz R., Amrani S., (2004), "Oversight Ethics: The Case of Business Licensing", **Journal of Business Ethics**, (Netherlands, Kluwer Academic Publishers, 53), February 2004 .pp. 371-381
27. Harel, A., (2005) , "Theories of Rights" Golding, M. P.& Edmundson, W. A. (Eds.), **Theories of Right** , Blackwell Guide to the Philosophy of Law and Legal Theory, Oxford: Blackwell Publishing Ltd. pp.191-206
28. Velasquez, R. G.(1998) **Business Ethics: Concepts and Cases**, (4th ed.) , Prentice Hall, New Jersey, pp. 120-126